

Adoptie van rotondes

De goede richting?

Evaluatie pilot adoptie rotondes en vervolgaanpak

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Methoden	4
2	Adoptie rotondes door lokale bedrijven	5
2.1	Terugblik aanpak Heerlen	5
2.2	Ervaring andere gemeenten	6
3	Andere opties voor adoptie	7
3.1	Adoptie rotonde door extern bedrijf	7
3.2	Exploiteren reclame op rotonde door een extern bedrijf	8
3.3	Sponsering van rotondes door de gemeente	9
3.4	Geen reclame op rotondes	9
4	Conclusies en vervolgaanpak	11

1 Inleiding

Rotondes hebben een belangrijke regulerende functie in het verkeer. Daarnaast hebben rotondes impact op de eerste indruk van de uitstraling en de beleving van stad door bewoners en bezoekers. Daarom vinden we het belangrijk dat het groenonderhoud op rotondes een representatieve uitstraling heeft. Heerlen heeft 59 rotondes. Daarvan zijn er sinds 2016 tot op heden 7 rotondes in adoptie uitgegeven bij wijze van pilot. Eén aanvraag loopt nog. Aanleiding voor het opstarten van deze pilot was dat er een aantal bedrijven gevraagd had om een rotonde te adopteren. Dit houdt in dat het bedrijf het onderhoud van een rotonde op zich neemt. In ruil mag het bedrijf (de adoptant) een bescheiden bord plaatsen met de naam van het bedrijf erop. De afspraken tussen de adoptant en de gemeente over het onderhoud zijn vastgelegd in een adoptie-overeenkomst.

Kort samengevat was het doel van de pilot:

- De mogelijkheid creëren om ondernemers die op eigen initiatief de gemeente benaderden een rotonde ter adoptie aan te bieden (tot maximaal 10 rotondes in totaal);
- De participatie van stakeholders bevorderen;
- Het besparen op onderhoudskosten voor de gemeente.

In deze evaluatie treft u een terugblik aan op de huidige werkwijze. Ook hebben we andere opties onderzocht. Tenslotte doen we een voorstel voor het vervolg.

1.1 Methoden

Om de huidige werkwijze te evalueren en de verschillende alternatieven te onderzoeken, hebben we gekeken naar:

- De participatie in het onderhoud van de openbare ruimte en het maatschappelijk rendement dat dit oplevert,
- De staat van onderhoud van de rotonde,
- De verkeersveiligheid van de adoptant en de weggebruiker,
- De kosten voor de gemeente.

Voor de evaluatie en het bepalen van de vervolgrichting, hebben we met 11 andere gemeenten gesproken, waarvan 4 uit Limburg. Daarnaast is gesproken met 2 commerciële bedrijven die de adoptie van rotondes verzorgen door het exploiteren van reclame, waarbij ze al dan niet het onderhoud van de rotondes op zich nemen. Tenslotte hebben we onderzocht of het mogelijk is dat bedrijven 'rotondes' sponsoren en sponsorgeld betalen aan de gemeente voor het onderhoud van een rotonde.

Geadopteerde rotonde Valkenburgerweg

2 Adoptie rotondes door lokale bedrijven

2.1 Terugblik aanpak Heerlen

Stimuleren participatie

De voornaamste drijfveer voor het adopteren van rotondes door bedrijven is het creëren van naamsbekendheid voor hun bedrijf. De sociale voordelen van participatie, zoals meer sociale cohesie en sociale controle in de buurt zijn niet aanwezig. Wel kan participatie van bedrijven in het beheer en onderhoud bijdragen aan een betere uitstraling en beleving van de openbare ruimte door bewoners en bezoekers.

Bijdrage aan uitstraling openbare ruimte

Om de kwaliteit van het onderhoud te beoordelen, zijn alle geadopteerde rotondes geschouwd door een medewerker van de gemeente. Op het moment van schouwen lag de onderhoudskwaliteit doorgaans tussen A en B niveau. Meestal hebben de geadopteerde rotondes dus een hoger onderhoudsniveau dan de rotondes die door de gemeente op kwaliteitsniveau B- worden onderhouden. De inrichting is - met uitzondering van 2 rotondes - vrij sober. Dit kan de adoptant echter niet kwalijk worden genomen, gezien er geen specifieke eisen aan zijn gesteld in de adoptie-overeenkomst. Bij de rotondes die niet in intensief onderhouden gebieden liggen, wordt dit echter niet als storend ervaren in de beleving.

Verkeerveiligheid

Adoptie kan een risico vormen voor de verkeersveiligheid van de adoptant en van de weggebruiker. Er is één keer een verkeersonveilige situatie waargenomen, waarbij de auto van de adoptant deels op de rijbaan van de rotonde stond geparkeerd. Deze situatie is hersteld. Het is de vraag of het voor de adoptant duidelijk is, welke veiligheidseisen er in acht moeten worden genomen. In de adoptie-overeenkomst staat alleen dat bedrijven veilig moeten werken conform de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast is de veiligheid van de weggebruiker onvoldoende gewaarborgd, omdat er geen voorwaarden m.b.t. het zicht /doorkijk van de weggebruikers in de overeenkomst zijn opgenomen. Bij een vervolg van de huidige aanpak moeten nadere eisen worden gesteld in de adoptie-overeenkomst.

Ook zien we dat in de huidige situatie een aantal rotondes in adoptie zijn genomen door bedrijven op hoofdstructuurwegen die een erg hoge verkeersintensiteit hebben. Uit veiligheidsoogpunt vinden wij dit ongewenst, omdat de adoptanten geen ervaring hebben in het werken langs de weg.

Kosten

Uit interne berekeningen blijkt dat het onderhoud van rotondes door bedrijven niet de beoogde kostenbesparing oplevert voor de gemeente. In de praktijk verloopt het adopteren van rotondes voor de gemeente nagenoeg kosten neutraal. Het kost onze medewerkers tijd om een adoptie-overeenkomst met het bedrijf af te sluiten. De daarmee gepaard gaande loonkosten zijn ongeveer net zo hoog als de besparing in het onderhoud.

2.2 Ervaring andere gemeenten

We hebben 6 gemeenten gesproken die op dezelfde manier rotondes in adoptie uitgeven. Vijf gemeenten zijn enthousiast over de aanpak. Ze geven aan dat een rotonde een visitekaartje is voor het bedrijf. Daarom werkt deze formule volgens hun zo goed. Naast een diversiteit aan kleine ondernemers, geven ze aan dat vooral hoveniers zich aanmelden. Een gemeente weet te vertellen dat deze laatste bedrijfstak van rotondes 'modeltuinjes' maken. Eén van de 6 gemeenten heeft echter wisselende ervaringen ten aanzien van de onderhoudskwaliteit van de rotondes die in adoptie waren uitgegeven.

Onveilige verkeerssituaties worden zelden of nooit ervaren. Eén gemeente gaf aan dat aan elke vorm van participatie door bewoners en bedrijven in de openbare ruimte risico's verbonden zijn. Denk bijvoorbeeld aan het opruimen van zwerfafval langs de weg, het adopteren van een afvalbak of het snoeien van beplanting.

Van de gesproken gemeenten hebben we bruikbare tips ontvangen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. Zij stellen veiligheidseisen aan het zicht op de rotonde voor automobilisten. Ook mogen de reclameborden de weggebruiker niet teveel afleiden door het gebruik van lange teksten en/of pijlen. Om de uitstraling van de inrichting te garanderen, laten een aantal gemeenten voorafgaand aan de adoptie door gemeenten een schetsontwerp maken. Sommige gemeenten dragen dan financieel bij aan de inrichting. Ook zijn er gemeenten die jaarlijks een contactmoment hebben met de bedrijven.

Ook hadden ze bruikbare tips om de biodiversiteit te verbeteren door bijvoorbeeld het inzaaien van bloemenmengsels in combinatie met bloembollen. Hun ervaring is dat dit mooie resultaten oplevert. Door bijvoorbeeld het inzaaien van (inheemse) bloemen te combineren met het planten van bloembollen zou de acceptatiegraad onder de bewoners hoger zijn: Bewoners zien er dan wel wat in. Voordeel is dat de bloembollen al vroeg in het voorjaar een fleurig beeld opleveren. Een andere gemeente was enthousiast over rotondes met een diversiteit aan vaste planten, die als ze eenmaal zijn aangeplant, weinig onderhoud nodig zouden hebben.

Voor geen enkele gemeente levert adoptie een kostenbesparing op. De grootste winst zit volgens hun in een verbeterde de uitstraling van de openbare ruimte én het stimuleren van de lokale economie.

Samenvatting

Het geleverde onderhoudsniveau door de Heerlense adoptanten is meestal hoger dan dat van de gemeente. Dit is ook de ervaring van andere gemeenten die unaniem aangeven dat deze formule goed werkt, omdat de rotonde een visitekaartje is voor een bedrijf. Wel kan de inrichting op een aantal rotondes worden verfraaid, maar soms past een sobere inrichting ook in de omgeving. De gemeente heeft vooraf geen duidelijke eisen / verwachtingen gesteld ten aanzien van de inrichting. Dit geldt ook voor de verkeersveiligheid.

De adoptie-aanpak levert de gemeente geen kostenvoordeel op. Andere gemeenten hebben dezelfde ervaring. Zij hebben bruikbare tips. Hierbij kunt u denken aan het stellen van nadere voorwaarden aan de verkeersveiligheid, het opnemen van een (schets) ontwerp voor de inrichting en het vergroten van de biodiversiteit. Daarnaast bevelen we aan om het contact met adoptanten warm te houden, zodat eventuele problemen kunnen worden opgelost en tips kunnen worden uitgewisseld.

3 Andere opties voor adoptie

3.1 Adoptie rotonde door extern bedrijf

We hebben onderzocht of het wenselijk is om het onderhoud van rotondes uit te laten uitvoeren via een extern bedrijf dat het onderhoud van rotondes uitvoert in ruil voor de exploitatie van bedrijfsreclame. Om meer te weten te komen over dit concept zijn twee aanbieders uit de markt benaderd. De minimale contractduur is doorgaans 10 jaar. Beide bedrijven besteden het onderhoud uit aan een lokale (contract) partner. De rotondes worden altijd op B-kwaliteit onderhouden.

Stimuleren participatie

Van participatie is geen sprake. Lokale bedrijven betalen voor bedrijfsreclame, zonder dat ze zelf actief een bijdrage leveren aan het verbeteren van de uitstraling van de openbare ruimte.

Bijdrage aan uitstraling openbare ruimte

We hebben 3 gemeenten gesproken die ervaring hebben met dit concept. Twee gemeenten gaven aan dat de methode bij hun niet tot de beoogde ontzorging leidde. Men geeft aan dat het onderhoud qua uitvoering niet naar tevredenheid was. Er was te weinig animo van lokale bedrijven om op deze wijze een rotonde te adopteren. Dit zou volgens hun ten koste gaan voor de aandacht van de kwaliteit van het onderhoud. Daarnaast gaven ze aan dat ze niet meer flexibel zijn in het realiseren van kleine veranderingen in de inrichting. Gemeenten moeten namelijk betalen voor elke wijziging en de administratieve lasten die daaruit voortvloeien. Daarbij hebben de borden van de reclame-exploitant voor het werven van reclame een ontsierende indruk op de uitstraling van de openbare ruimte. Ook gaven deze gemeenten aan dat ze bij een vervolgaanpak, waarbij ze de rotondes in eigen beheer onderhouden, zouden kiezen voor kwaliteitsniveau A. Dit niveau doet meer recht aan de gewenste uitstraling van rotondes, omdat ze substantieel bijdragen aan de eerste indruk van de openbare ruimte van automobilisten. Een derde gemeente was redelijk positief over dit concept. Wel moest een paar keer per jaar worden gebeld, omdat het onderhoud niet in orde was. Dit werd dan wel hersteld.

Kosten

In principe is de insteek van deze aanpak kosten neutraal. Twee gemeenten geven echter aan dat de kosten aanzienlijk hoger liggen dan voor de adoptie. Deze kosten hebben te maken met extra toezicht en monitoring en zelfs tot het betalen van een flinke som geld om het contract met het externe bedrijf te ontbinden. Tenslotte betalen de adoptanten een bedrag tussen de € 1000,- en € 2000,- voor het plaatsen van een bord met de naam van hun bedrijf.

Verkeersveiligheid

Omdat bij 'externe adoptie' het beheer door een aannemer wordt uitgevoerd, is het risico op verkeersonveilige situaties niet anders dan als de gemeente het onderhoud zelf door een externe partij laat uitvoeren.

Samenvatting

Bij deze optie is er geen participatie van bedrijven in de openbare ruimte. Op basis van de ervaring van twee gemeenten bestaat er een aanzienlijk risico dat de kosten voor de gemeenten hoger zijn voor de gemeente, omdat men extra toezicht moet houden, omdat de kwaliteit van het onderhoud anders onder de maat zou zijn. Waarschijnlijk is dit wel afhankelijk van de aanbieder van het concept, de lokale situatie en de (contract) partners die het onderhoud uitvoeren. Op het terrein van de verkeersveiligheid door de werkzaamheden van de adoptanten zijn geen extra risico's te verwachten. De regie van de gemeente op het onderhoud en de inrichting van de rotonde zijn bij deze optie beperkt, ook gezien de contractduur van 10 jaar. Ook gaven 2 gemeenten aan dat onderhoudsniveau A meer gepast is, omdat rotondes mede bepalend zijn voor de eerste indruk van de openbare ruimte door automobilisten.

3.2 Exploiteren reclame op rotonde door een extern bedrijf

Er is een aantal bedrijven die reclame exploiteren op een rotonde. Uit navraag bij deze bedrijven en bij 2 gemeenten worden de inkomsten voor de gemeente Heerlen geschat tussen de € 20.000,- en € 40.000,- op jaarbasis. Dit is afhankelijk van het aantal rotondes, de grootte van de rotonde en de intensiteit van het weggebruik op de rotonde. Ook hier ligt de contractduur doorgaans op 10 jaar.

Participatie

Bij deze optie is er geen sprake van participatie, maar van bedrijfsreclame.

Uitstraling van de rotonde

Bij deze optie heeft de gemeente zelf invloed op de inrichting en de staat van het onderhoud. Bij deze optie zouden we alle rotondes op A niveau kunnen onderhouden. Hier staat natuurlijk wel een ander prijskaartje tegenover, maar de inrichtingskosten zijn natuurlijk eenmalig. Het hogere kwaliteitsniveau zou (deels) kunnen worden afgedekt uit de reclame-inkomsten.

Verkeersveiligheid

Het onderhoud wordt gedaan door een professionele partij die weet hoe ze moet omgaan met het borgen van de verkeersveiligheid.

Rotonde Euregioweg

Kosten

Zoals eerder aangegeven, worden de inkomsten voor de gemeente Heerlen geschat tussen de € 20.000 en € 40.000. Hiervoor kan geen garantie worden afgegeven. De animo en de som van afdracht moet blijken uit een aanbesteding. Wel is het de vraag of het bedrijf dat reclame exploiteert de rotondes 'vol' krijgt. Hierdoor is het risico groter dan normaal dat op de rotondes wervingsborden van de reclame-exploitant zelf komen te staan. Deze kunnen een ontsierende uitstraling hebben op de rotonde.

Samenvatting

Bij het exploiteren van reclame is er geen sprake van participatie door lokale ondernemers in de openbare ruimte. Er zijn wel reclame-inkomsten. Advies is om met deze reclame-inkomsten de kwaliteit van het onderhoud omhoog te brengen en de rotondes daar waar deze sober zijn ingericht, opnieuw in te richten. Deze optie kan dus leiden tot een verbeterde uitstraling van de openbare ruimte. Indien de reclame-exploitant echter niet voldoende bedrijven weet te vinden, zullen de rotondes voorzien worden van wervingsborden voor reclame. Deze hebben mogelijk een ontsierende uitstraling van de openbare ruimte.

3.3 Sponsoring van rotondes door de gemeente

We hebben 2 gemeenten gesproken die hier ervaring mee hebben. Het betreft een kleinere gemeente en een gemeente die qua omvang vergelijkbaar is met Heerlen. Bij de kleinere gemeente is een prijs gemaakt voor de sponsoring van rotondes als een bedrijf een bord wilt plaatsen met zijn bedrijfsnaam erop. De ervaringen van deze (kleinere) gemeente zijn goed en alle rotondes zijn in sponsoring uitgegeven. De prijzen die worden gevraagd liggen tussen de € 1000,- en € 1500,- per rotonde. Bedrijven hebben de keuze of ze hierbij het onderhoud of de inrichting willen sponsoren. Men is tot deze werkwijze gekomen, omdat deze gemeente merkte dat bedrijven hier zelf de voorkeur aan gaven. Een andere gemeente is hiermee gestopt, omdat bedrijven de voorkeur hadden om de rotonde zelf te onderhouden, omdat dit voor hun goedkoper is.

Ten opzichte van het exploiteren van reclame heeft deze variant dezelfde consequenties voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De sponsorgelden zijn vergelijkbaar met de inkomsten aan reclame. Voordeel van deze variant is dat deze naast de huidige aanpak van de adoptie van rotondes kan bestaan. Bedrijven kunnen vervolgens zelf aangeven wat hun voorkeur heeft.

3.4 Geen reclame op rotondes

Een laatste mogelijkheid is dat we geen bordjes met bedrijfsreclame op rotondes toestaan. De gemeente heeft de regie over het onderhoud van de rotonde. In deze situatie zijn er geen verkeersveiligheid risico's voor de adoptant. Ook zijn de financiële gevolgen neutraal, maar op het moment dat we willen dat de rotondes op A-niveau worden onderhouden en de inrichting moet worden aangepast, moet er geld bij.

Geadopteerde rotonde John F Kennedylaan

Afwegingsmatrix verschillende keuze opties

Aanpak	Participatie	Uitstraling openbare ruimte	Toelichting en beheermaatregel.	Kosten	Toelichting en beheermaatregel	Verkeersveiligheid	Toelichting en beheermaatregel	Voorkeursoptie
Huidige adoptieaanpak	+	+	Duidelijke voorwaarden stellen aan de inrichting.	0	n.v.t.	-	Duidelijke regels stellen in overeenkomst en gesprek met adoptanten aangaan.	++
Adoptie uit besteden via externe partner	-	--	Extra toezicht, maar dit brengt hoge kosten met zich mee.	+	Er zijn geen adequate maatregelen om de kosten van toezicht te verminderen.	0	N.v.t.	--
Exploiteren reclame en sponsoring van reclame	-	+	Indien er geen belangstelling is voor reclame kunnen de wervingsborden van de reclame exploitant de rotondes een ontsierende uitstraling hebben. Dit geldt niet bij sponsoring.	-	Reclame inkomsten gebruiken voor het verhogen van het onderhoudsniveau.	0	N.v.t.	
Stoppen met adoptie	-	+	Apart bestek rotondes maken voor het onderhoud op A-niveau te onderhouden en uitgeven aan aannemer.	+	Kosten zijn hoger als de gemeente de rotonde op A-niveau onderhoud	0	N.v.t.	

4 Conclusies en vervolgaanpak

Als we alle opties naast elkaar leggen, dan komen we tot de conclusie dat er drie varianten als serieuze optie uit de bus komen. Doorgaan met de huidige aanpak en /of het sponsoren van rotondes en als laatste optie het exploiteren van reclame, waarbij de gemeente zelf het onderhoud op zich neemt.

Wij gaan voor een combinatie van de huidige aanpak en sponsering van rotondes. Bedrijven kunnen dan zelf kiezen of ze zelf het onderhoud op zich willen nemen of dat ze een rotonde willen sponsoren.

In beide situaties gaan wij hogere kwaliteitseisen aan rotondes stellen, omdat rotondes beeldbepalend zijn voor de eerste indruk van uitstraling van de stad voor bewoners en bezoekers.

Vanuit het oogpunt vanuit de verkeersveiligheid bieden we geen rotondes in adoptie meer aan op wegen met een erg hoge verkeersintensiteit. Dit houdt in dat we de adoptie-overeenkomst van drie adoptanten opzeggen, waarbij we natuurlijk wel andere rotondes als alternatief aanbieden.

Ook gaan we in de adoptie-overeenkomst nadere verkeersveiligheidseisen opnemen en voorwaarden over de inrichting van een rotonde.

Bij de sponsoring van de rotondes gebruiken we de sponsorgelden voor het ophogen van de kwaliteit van het onderhoud en de inrichting van de rotonde. Omdat het onderhoud wordt uitgevoerd door professionals is de verkeersveiligheid hier niet in het geding.

Het mes van de voorgestelde aanpak snijdt dus aan twee kanten. We verhogen de uitstraling van de openbare ruimte en we leveren een bijdrage aan het stimuleren van de lokale economie. Het is aan bedrijven of ze kiezen voor het adopteren of voor het sponsoren van een rotonde.

Rotonde Gelein